

ԳԻՐՔ ԵՒ ՄԱՄՈՒԼ

«ՆՈՐ ՀԱՍԿԵՐ»

Մի նոր մանկական հանդէս եւս, այս անգամ՝ Թեհրանում: «Նոր Հասկեր» երկշարաքարերը ի արդէն լոյս տեսած չորս յահամարները համելի տպաւորութիւն են քողնում: Մեզ բուռմ է, որ խմբագրութիւնը իրեն համար օրինակ առնելով թիֆլիսի երեխնի «Հասկեր» հանդէսը՝ ըստ ամենայնի նիշտ է վարուել: «Հասկեր»ը ժամանակին և անուկներից շատ էին սիրուած: Պէտք է յուսալ, որ «Նոր Հասկեր»-ն էլ յաջողութիւն կունենան իրանահայ նոր սերնդի մօս: Ասում ենք «իրանահայ», որովհետեւ լեզուական պատճառերով հազիր թէ նա լայն տարածում գտնէ մեր սփյուռքում: «Նոր Հասկեր»-ի լեզուարեւելահայ բարբառն է: Հակառակ դրան, մենք չերմօրէն յանձնարարում ենք «Նոր Հասկեր»ը տարածել ամէն տեղ: լեզուական դժուարութիւնները անյաղքահարելի չեն:

«Նոր Հասկեր»-ի առաւելութիւնը, միւս մանկական հանդէսների համեմատութեամբ, ամենից առաջ բովանդակութեամ ու աշխուժութիւնն ու աշխուժութիւնն է: Բացի պատմածքներից ու ոտանաւորներից, կան հետաքրքական բաժնեներ, որոնք սրում են մանուկների հետաքրքութիւնն ու հրնարամատութիւնը, գարեթացնում են նըրանց – զիստական նորութիւններ, ըստեղծագործութեամ էջ, գրաքայիք, «Խելքի տոպրակ», «ուրախ ժամանց», «քեւելոց բեւեն», «հարց ու պատասխան» եւ այլն: Բաժինների նիւթերը, առ հասարակական հանդէսը՝ բարեկամութեամբ մարմնատեսութիւն», անշուշտ շփոքելով ոռւսերին «առելօ» (մարմին) բառի հետ: Այս կարգի սխալները մեծ վնաս են հասցենում լաւ գործին: Լեզուի մաքրութիւնն ու նշունքիւնը առաջին պայմանն է մանկական իրատարակութեամ համար:

համար: Բոլոր բաժինները զարդարւած են նկարներով ու ծաղրանկարներով: Արժեքաւոր է եւ այն, որ խմբագրութիւնը ինքնազործունեութեամ է մղում իր մատաղ ընթերցողներին, մտածել ու գրել է տալիս եւ աշխատում է կենդանի կապ պահել նրանց հետ:

Սակայն, պէտք է մատնանշենք եւ լուրջ բերութիւններ: «Նախ» գրաւծեների լեզուն, ընդհանուր առմագք, անխնամ է: պատահում են ժերականական ու ռեական անշտուրթիւններ եւ անհարութիւններ: Կան օտար բաներ, որոնք հեշտութեամբ կարող են փոխարինել հայերէն գեղեցիկ բառերով: Զի կարելի ասել «վեցը հատ», «վեցը տարի», «յառաւեցին», «չուռում» եւ այլն: Ինչո՞ւ ինդ, երբ Հնդկաստանի այդ գետի անունը հայերէն ինդոս է: «Հիմնուիզեն ՚ր» կամ «առարարութը»-ս որմ է: ինչո՞ւ «նեզք», երբ կան խափշիկը, սեւամորը: Տեւելիզիոնը «Նոր Հասկեր»ի խմբագրութիւնը բարգմանել է մարմնատեսութիւն, անշուշտ շփոքելով ոռւսերին «առելօ» (մարմին) բառի հետ: Այս կարգի սխալները մեծ վնաս են հասցենում լաւ գործին: Լեզուի մաքրութիւնն ու նշունքիւնը առաջին պայմանն է մանկական իրատարակութեամ համար:

Անկարեւոր չէ եւ մի այլ թերութիւն: հանդէսի բովանդակութեամ մէջ շատ տեղ է տրում բարգմանական նիւթերի, գլխաւորապէս ոռւս հեղինակներից: Հարկաւոր է աշխատել ինքնուրոյն, հայկական բնոյք կրող նիւ-

քեր տալ, օտարներից առնելիս էլ գերադասելի է ոչ թէ բառացի քարգմանել, այլ ազատ փոխադրութիւն անել՝ յարմարեցնելով հայ մանուկի հասկացողութիւններին ու նաշակին:

Այս բոլորով հանդերձ, «Նոր Հասկեր»-ը օգտակար ձեռնարկ է եւ արժանի է բաշալերանքի:

«ՄԱՍԻՒՄ» ՀՐԱՏ. ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԻՒՆԸ

Նոյեմբ. 3-ին, Բուքրէշում, գումարաւծ է «Մասիս» Հրատարակչական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: Վարչուրեան ներկայացրած զեկուցումից ու հաշիներից պարզել է հետեւեալ պատկերը:-

Վարչուրինը 1934 թ. Ապրիլ 1-ին գործի նամակելիս ումեցել է 112000 լէյ: Այս գումարով ձեռնարկած է Մանկական Գրադարանի հրատարակութեան: Մինչեւ այժմ հրատարակւած է 14 թիւ գիրք՝ ընտիր բավանդակութեամբ եւ արտաքինով: Այդ գրքերի վրա ճախտած է 120,000 լէյ, իսկ բաժանորդագրութիւնից գանձած է 40,000 լէյ: Մանկական Գրադարանի տարածումը եղել է ընդամենը 782 օրինակ, որից 420ը Ռումանիա, մնացածը՝ արտասահման:

Մէկ տարւայ փորձը աչքի առաջ ունենալով՝ Ընդհ. Ժողովը որոշել է:-
ա) - Շարունակել Մանկական Գրադարանի հրատարակութիւնը, նոյն ձեռով, ծառալով ու զնով, տարեկան 24 գրենյկ, ջանալով բաժանորդերի թիւ հասցնել 1200-ի:

բ) - Ձեռնարկել Ժողովրդական Մատենաշար ամսունով նոր շարքի հրատարակութեան՝ նպասակ ունենալով զարկ տալ չափահասների ընթերցանութեան:

գ) - Հաստատել գրավանառուրեան բաժին՝ ժողովրդին աժանագին գրականութիւն հասցնելու եւ արտասահմանի գանձումները դիւրացնելու նպատակով:

«Մասիս»-ը, որպէս հրատարակչական ձեռնարկ, մեր Սփյուրքի լուսաւոր երեւոյցներից մէկն է եւ արժանի է անվերապահ բաշալերանքի:

ՍԱՅԵԱԹ ՆՈՎԱՆ ՎՐԱՅԵՐԻՆ

Թիֆլիսի Համալսարանի հրատարակութեամբ լոյս է տեսել Սայեար Նովայի ամբողջական երկերի հրատարակութիւնը վրացերէն լեզով: Թարգմանութիւնը արել է պրոֆ. Մելիքսերբէգը, գործի կատարեալ գիտակցութեամբ եւ ձեռնախառութեամբ: Թարգմանութիւնը չափածոյ է եւ ընդհանուր առմամբ պահած է բնագրի չափը: Գրքին կցւած է մի ընդհանուր ներածութիւն եւ բանաստեղծի կարճ կինսագրութիւնը, այլ եւ մի գլուխ Սայեար Նովայի ստեղծագործութեան գրական-ժողովրդական աղբիւրների մասին, ինչպէս նաև արեւելան լեզուներից փոխ առնած բառերի բառապահ:

«ԿԵԱՆՔ ԵՒ ԱՐԻԵՍՏ»

Պարսամեան եղբայրների «Կեանք Եւ Արիեստ» տարիգիրքը վերածւած է պարբերականի եւ այսուհետեւ լոյս է տեսնելու իրեն ամսագիր, նոյն տիպով ու բղբով, պատկերագրդ 32 է-օնքից բաղկացած: Առաջին թվի բավանդակութիւնը հետաքրքական է: Հասարակութիւնը պէտք է որ բաշակերէ հայ մշակոյրին ծառայող այս գործը: